

LÄKEMEDEL SOM ÖKAR FALLRISKEN

Teckenförklaring

- Fall ●
- Sedering ●
- Yrsel ●
- Ortostatism ●
- Antikolinerg effekt ⊗

Läkemedel **på blå/mörk bakgrund** ökar fallrisken mest. Läkemedel med specialtillstånd är skrivna med *kursiverad stil*.

22.9.2022 Provisorerna
Raimo Ojala (KYS)
Kirsi Pesonen (Siun Sote)
Anu Pitkonen (Attendo)

Kortet uppdateras nästa gång 2024

Översatt till svenska 2023:
Jenny Granö, sekreterare, översättare,
Österbottens välfärdsområde

Tricykliska antidepressiva ● ● ● ● ⊗

amitriptylin	<i>Amineurin retard</i> , Amitriptylin Abcur, Klotriptyl, Limbitrol, Pertriptyl, Triptyl
doxepin	Doksepiini, Doxepin, <i>Doxepin Ratiopharm, Sinequan</i>
klomipramin	Anafranil
nortriptylin	Noritren
trimipramin	Surmontil, <i>Trimipramin-Neuraxphar</i>

Tricykliska antidepressiva kan orsaka överdrivet blodtrycksfall i upprätt läge. Konfusion och minnesstörningar kan förekomma särskilt hos äldre.

Antipsykosläkemedel ● ● ● ⊗

aripirazol	Abilify, Abilify Maintena inj. Aripirazol, Aripirazole
asenapin	Sycrest
flupentixol	Fluanxol, även inj.
haloperidol	Serenase, även inj.
quetiapin	⊗ Biquetan, Ketipinor, Quetiapin, Quetiapine, Seroquel
klorprotixen	⊗ Truxal
klorpromazin	⊗ <i>Chlorpromazine, Largactil</i>
klozapin	Clozapine, Froidir, Leponex
levomepromazin	⊗ Levomepromazine, <i>Neurocil</i>
melperon	⊗ <i>Melneurin, Melperon</i>
olanzapin	⊗ Olanzapin, Olanzapine, Zalasta, Zypadhera inj., Zyprexa
paliperidon	Trevicta inj., Xeplion inj.
perfenazin	⊗ Peratsin, även inj., Pertriptyl
periciazin	<i>Neuleptil, Pericyazine</i>
pimozid	⊗ <i>Orap</i>
proklorperazin	Stemetil
promazin	⊗ <i>Prazine, Promatsiini</i>
risperidon	Rismyl, Risperdal, Risperidon, Risperidone
sertindol	Serdolect
sulpirid	Suprium
tiolidazin	⊗ <i>Melleril, Thioridazine</i>
trifluoroperazin	⊗ Modalina
trimipramin	⊗ Surmontil, <i>Trimipramin-Neuraxpharm</i>
ziprasidon	Zeldox, Ziprasidon
zuklopentixol	<i>Ciatyl-Z, Cisordinol</i> , även inj.
litium	<i>Lithionit Biophausia, Lito</i>

Psykofarmaka kan orsaka ortostatisk hypotension och således öka fallrisken.

Övriga antidepressiva ● ● ●

agomelatin	Agomelatine, Valdoxan
bupropion	Mysimba, Voxra, Zyban
duloxetin	Cymbalta, Duloxetin, Duloxetine, Loxentia, Yentreve
mianserin	<i>Mianserin-Neuraxpharm</i> , Tolvon
mirtazapin	Mirtazapin, <i>Remeron</i>
trazodon	Azona
venlafaxin	Efexor, Venlafaxin
vortioxetin	Brintellix

Psykofarmaka kan orsaka ortostatisk hypotension och således öka fallrisken.

Selektiva MAO-hämmare ● ●

moklobemid	Aurorix, Moclobemid
------------	---------------------

Läkemedel som kan orsaka yrsel och blodtrycksfall och således öka fallrisken.

Bensodiazepiner och deras derivat ● ● ●

alprazolam	Alprazolam, Alprox, Xanor
diazepam	Diapam, <i>Diazepam inj.</i> , Medipam, Stesolid
klobazam	Frisium
klonazepam	⊗ Rivatril, <i>Rivotril inj.</i>
klordiazepoxid	Klotriptyl, Librax, Limbitrol, <i>Librium</i>
lorazepam	<i>Ativan</i> , Lorazepam även inj., Temesta
oxazepam	Opamox, Oxamin
midazolam	Buccolam, Dormicum, <i>Epistatus</i> , Midazolam inj, Ozalin
nitrazepam	Insomin
temazepam	Tenox
triazolam	Halcion
zopiklon	Imovane, Zopinox, Zopitin
zolpidem	Somnor, Stella, Stilnoct, Zolpidem

Trötthet är den vanligaste biverkningen. Andra biverkningar är yrsel, klumpighet, muskelsvaghet och balansrubning. Biverkningarna blir mer uttalade med åldern. Långtidsanvändning av bensodiazepiner och andra liknande läkemedel ökar risken för beroendutveckling, minnesstörningar, konfusion och fall särskilt hos äldre.

Antiepileptika ● ● ●

brivaracetam	Briviact
eslikarbamazepin	Zebinix
etosuximid	Petnidan, Suxinutin
felbammat	<i>Taloxa</i>
fenytoin, fosfenytoin	Hydantin, Pro-Epanutin
gabapentin	Gabapentin, <i>Gabaliquid</i> , Gabrion, Neurontin
karbamazepin	⊗ Neurotol, Tegretol
lakosamid	Vimpat
lamotrigin	Lamictal, Lamotrigin
levetiracetam	Keppra, Kevesy, Levetiracetam, Matever
oxkarbazepin	Apydan, Oxkarbazepin, Tripleptal
perampanel	Fycopma
pregabalin	Lyrivastad, Lyrica, Pregabalin
primidon	Mysoline, Mylepsinum
rufinamid	Inovelon
tiagabin	Gabitril
topiramamat	⊗ Topimax, Topiramamat
zonisamid	Zonegran, Zonisamide
valproinsyra	Absenor, <i>Depakine</i> , Deprakine, Orfiril, Valproat
vigabatrin	Sabrilix

Antiepileptika ökar fallrisken för att de orsakar trötthet och yrsel samt för att vissa även har en antikolinerg effekt.

Selektiva serotoninåterupptagshämmare (SSRI) ●

escitalopram	Cipralext, Escitalopram
fluoxetin	Fluoxetine, Seromex, Seronil
fluvoxamin	Fluvosol
paroxetin	⊗ Optipar, Paroxetin, Seroxat
sertralinalin	Sertralinalin, Sertralinalin, Zoloft
citalopram	<i>Cipramil</i> , Citalopram, Sepram

Antihistaminer ● ● ● ⊗

hydroxizin	Atarax, Hydroxyzine
doxylamin	⊗ Dormix
prometazinalin	<i>Atosil</i>

Dessa antihistaminer ökar fallrisken särskilt för att de orsakar trötthet och har en antikolinerg effekt

Läkemedel vid Parkinsons sjukdom

Antikolinergik ●●●⊗	
biperiden	Akineton
procyklidin	<i>Kemadrin</i>
trihexyfenidyl	Artane
Dopaminerga läkemedel och MAO-B-hämmare ●●●●	
amantadin	⊗ Amantadin
apomorfin	Apogon Pen, Dacepton
entakapon	Comtess, Stalevo, Pentiro
kabergolin	Cabaser, Dostinex
levodopa	Duodopa, Kardopal, Madopar, <i>Nakom</i> , Sinemet, Stalevo, Pentiro
opikapon	Ongentys
pramipexol	Oprymea, Pramipexol, Sifrol
rasagilin	Rasabon, Rasagilin, Rasagiline
ropinirol	Requip, Ropinirol, Ropinostad
rotigotin	Neupro
safinamid	Xadago
selegilin	Eldepryl

Läkemedel vid Parkinsons sjukdom kan orsaka ortostatisk hypotension, trötthet och yrsel och således öka fallrisken. Vissa läkemedel har även en stark antikolinerg effekt.

●●●⊗

Medel mot inkontinens

darifenacin	Emselex
fesoterodin	Fesoterodine, Toviaz
oxibutynin	Oxybutynin
solifenacin	Solifenacin, Urizia, Vesicare
tolterodin	⊙ Detrusitol, Tolterodin, Tolterodine
tropium	Spasmo-Lyt, Tropicium

Dessa medel mot inkontinens ökar fallrisken särskilt för deras antikolinerga effekt. Vissa har även en lugnande effekt.

Muskelrelaxantia ●●●⊗

baklofen	Baclofen även inj., Lioresal, <i>Lyflex</i>
dantrolen	<i>Dantrium</i> , <i>Dantrolen inf.</i>
orfenadrin	Norflex, Norgesic
tizanidin	⊙ Sirdalud

Muskelrelaxantia ökar fallrisken för att de orsakar trötthet och har en antikolinerg effekt.

Smärtstillande medel

Opioider ●●●⊗	
buprenorfin	Bunality, Buprefarm, Bupremyl, Buprenorfine, Buvidal, Norspan, Suboxone, Subutex, Temgesic
fentanyl	Abstral, Actiq, Durogesic, Fentanyl, Instanyl, Matrifen, Pecfent
hydromorfon	Hydofon, Hydromorphine, Palladon
kodein	Altermol, Ardinex, Panacod, Paramax-Cod sekä yskänläkkeet, Katapekt, Recipect
metadon	Dolmed, Metadon, Methadon
morfin	<i>Malfin</i> , Morphin, Morphine, Oramorph
oxikodon	Oxanest, Oxycodone, Oxycotin, Oxynorm, Oxyratio, Tanonalla, Targiniq
petidin	Petidin
tramadol	Doltramyl, Tradolan, Tramadin, Tramadol, Tramal, Tramium
Övriga smärtstillande medel ●●	
gabapentin	<i>Gabaliq</i> , Gabapentin, Gabrion, Neurontin
pregabalin	Lyribastad, Lyrica, Pregabalin

Dessa smärtstillande medel ökar fallrisken för att de orsakar trötthet. Dessutom orsakar opioiderna ortostatisk hypotension och har en mild antikolinerg effekt.

Antiemetika ●●⊗

meklozin	Postafen
proklorperazin	Stemetil
skopolamin	Scopoderm
cyklizin	Marzine
metoklopramid	Primperan, Metoclopramide
promazin	⊙ <i>Prazine</i>

Dessa antiemetika ökar fallrisken för att de orsakar trötthet och har en antikolinerg effekt.

Medel vid benign prostatahyperplasi ●●●

alfuzosin	<i>Alfuzosin</i> , Xatral
prazosin	⊙ Pratsiol
silodosin	Urorec
tamsulosin	Dutasteride/Tamsulosin, Expros Omnic, Promictan, Tamictor Duodart, Urizia, Tamsact

Dessa medel vid benign prostatahyperplasi orsakar lätt ortostatisk hypotension och ökar således fallrisken.

Läkemedel för hjärta och kretslopp

ACE-hämmare och deras kombinationer	
enalapril, kaptopril, kinapril, lisinopril, perindopril, ramipril	
ATR-blockerare och deras kombinationer	
eprosartan, irbesartan, kandesartan, losartan, olmesartan, telmisartan, valsartan	
Betablockerare	
acebutolol, atenolol, bisoprolol, metoprolol, nebivolol, pindolol, propranolol, celiprolol, sotalol	
Kalciumantagonister	
amlodipin, diltiazem, felodipin, isradipin, lerkanidipin, nifedipin, nilvadipin, nimodipin, verapamil	
Diuretika	
amilorid, bumetanid, finerenon, furosemid, eplerenon, hydroklorotiazid, indapamid, metolazon, spirinolakton	
Övriga blodtryckssänkande läkemedel ●●	
doxazosin	<i>Doxacor</i> , <i>Doxazosin</i>
klonidin	Catapresan
moxonidin	Moxonidin, Physiotens
prazosin	Pratsiol

Nitrater ●●●

glyceryltrinitrat	Deponit, Nitro, Nitroglycerin, Nitrolingual Akut, Transiderm Nitro
isosorbiddinitrat	Dinit, Nitrosid
isosorbidmononitrat	Imdur, Isangina, Ismox, Isosorbide mononitrate, Ormox

Antiarytmika ●

flekainid	⊙ Flecainide, Tambacor
propafenon	●● Rytmonorm

Läkemedel för hjärta och kretslopp kan orsaka ortostatisk hypotension särskilt i början av behandlingen och vissa kan även orsaka trötthet, vilket kan öka fallrisken.

Läkemedelslista för bedömning av fallrisk

Läkemedel som orsakar trötthet, yrsel och försämrad syn samt snabbt sänker blodtrycket ökar fallrisken. Fallrisken är ofta förhöjd under några dagar när en ny läkemedelsbehandling påbörjas. Svaghetskänsla kan vara en biverkning av läkemedel eller orsakas av dålig näring eller otillräcklig vätsketillförsel. Vid hantering av fallrisk är regelbunden bedömning av läkemedelsbehandlingen och dess effekter viktigt. Ett ortostatiskt test (1) rekommenderas för patienter med yrsel, fall, medvetlöshet, en sjukdom som degenererar det autonoma nervsystemet (till exempel diabetes eller Parkinsons sjukdom) eller en ålder över 75 år. Listan omfattar läkemedel vars vanliga biverkning är yrsel (svindel) eller där fallrisk nämns i produktinformationen eller vars riskegenskaper inkluderar sederig, antikolinerg effekt (2) eller ortostatism. Listan är ordnad efter läkemedelsgrupp enligt det verksamma ämnet. De viktigaste exemplen på handelsnamn är angivna. En lista över synonympreparat finns till exempel i Duodecims läkemedelsdatabas vid läkemedelsklassificering.

1. Kort ortostatiskt test

Terveysportti → Läkärin tietokannat → Laskurit ja lomakkeet → Lomakkeet → Lyhyt ortostaattinen koe (på finska)

2. Biverkningar av antikolinerga läkemedel

är torr mun och torra ögon, förstoppning, urineringsbesvär, försämrad syn på nära håll, takykardi, nedsatt förmåga att svedtas, försämrat minne och tankeverksamhet, förvirring och konfusion.

●